
LIVSKVALITETSPROGRAM TOMELILLA 2030 -DET GODA LIVET-

Styrdokument för miljö och folkhälsa

Livskvalitet enligt World Health Organization, WHO.

“en individs syn på sitt liv utifrån kulturen och de värderingar individen har och lever efter, i förhållande till personliga mål, förväntningar och normer”.

Innehåll

Inledning.....	2
Ändamål.....	2
Vad menar vi med livskvalitet?.....	2
Sammanhang.....	2
Agenda 2030 och de 17 globala målen för hållbar utveckling.	3
Barnkonventionen.....	3
Diskriminering och jämställdhet.....	4
Delaktighet i samhället	4
Viktiga styrdokument.....	4
Viljeinriktningar, förbättringar och prioriteringar.....	5
Vi vill vara modiga.....	6
Vi vill därför:.....	6
Så här gör vi	6
Vi vill vara aktiva	7
Vi vill därför:.....	7
Så här gör vi	7
Vi vill vara öppna	8
Vi vill därför;.....	8
Så här gör vi;	8
Vi vill vara nyfikna.....	9
Vi vill därför;.....	9
Så här gör vi;	9
Ansvar.....	10
Levande arbete.....	10
Levande dialog.....	10

Beslutat av: Kommunfullmäktige

Datum: 15 februari 2021

Dnr KS 2020/47 Handlingsid: Ks 2021.5

Revideras av: Kommunfullmäktige

Dokumentets giltighet: 2021–2030

Dokumentet gäller för: Alla nämnder och kommunförvaltning

Dokumentansvarig: Utvecklingsavdelningen

Uppföljning: Årligen

Revidering: Under nästa mandatperiod

Inledning

Tomelilla är jordnära, äkta och enkelt, en plats där möjligheten att skapa sin egen livskvalitet är stor och det är en plats vi vill dela med oss av. Tillsammans med invånarna vill vi arbeta för en hållbar utveckling i Tomelilla kommun, där människor och miljö är i fokus.

Livskvalitetsprogrammet är förvaltningens styrdokument för miljö och folkhälsa. Programmet anger mål och riktning för arbetet med fokus på ökad livskvalitet. Syftet är att ge förutsättningar för lika möjligheter och rättigheter för individen att skapa sin egen livskvalitet. I arbetet vill vi inkludera, engagera och inspirera invånare, föreningar, näringsliv och andra kommuner. Tillsammans tar vi alla ansvar för samhällets utveckling och människorna som bor här eller som besöker oss.

Ändamål

Livskvalitetsprogrammet ger inriktningen för kommunens hållbarhetsarbete till 2030 med fokus på miljö och social hållbarhet. Med hänsyn till omvärldsfaktorer ska viljeriktning och prioriteringar för framtiden pekas ut. Programmet ska fungera som ett stöd i livskvalitetsarbetet för hela kommunen, alla verksamheter i förvaltningen ska beakta programmet i sina verksamhetsplaner utifrån deras uppdrag.

Programmet ersätter tidigare miljömålsprogram och förtydligar arbetet med folkhälsa, de sociala aspekterna och trygghetsskapande åtgärder samt kopplas till Agenda 2030 och de globala hållbarhetsmålen. Det är uppbyggt på fyra viljeinriktningar som kopplar till ett antal fokusområden som vi vill förbättra (Vi vill därför) och prioriteringar (Så här gör vi). Programmet pekar inte ut konkreta åtgärder och aktiviteter, det ska ingå i och vara en del av verksamheternas arbete.

Kommunförvaltning, invånare, näringsliv och föreningsliv ska arbeta tillsammans för att förverkliga programmet, alla kan bli medskapare av livskvalitetsarbetet. När det står vi, våra eller kommunen avses de som ingår i Tomelilla kommuns förvaltning. Med gemensamt, tillsammans och alla avser vi kommunens invånare, företag och föreningar.

Vad menar vi med livskvalitet?

Livskvalitet är ett grundläggande och omstritt begrepp. Definitionen är personlig och kan ändras beroende på var i livet man befinner sig. Programmet måste ta hänsyn till och beakta flera delar, allt för att få en bred syn över det som vi benämner och mäter som livskvalitet.

Livskvalitetsprogrammet ska ge förutsättningarna att medvetandegöra, analysera och förstärka det som bidrar till att invånarna kan skapa livskvalitet utifrån sina förutsättningar och önskemål.

Sammanhang

Tomelilla kommun är en självklar del av omvärlden och påverkas av beslut och händelser som sker runt omkring, både internationellt, nationellt och regionalt. Konkurrensen om tillgängliga resurser såsom arbetskraft, nya invånare och företagsetableringar ökar och vi behöver anpassa oss till nya krav och strukturer. Fem megatrender driver utvecklingsarbetet idag, digitalisering, urbanisering, individualisering, globalisering och klimatfrågor är faktorer vi behöver ta hänsyn till i utvecklingsarbetet, allt med människan i fokus. Efterfrågan på offentlig leverans är hög, samtidigt som resurserna är begränsade och befolkningsstrukturerna förändras. Färre ska försörja fler.

Programmet kopplas till nationellt antagna mål inom miljö och folkhälsa, barnkonventionen samt Agenda 2030 och de 17 globala målen för hållbar utveckling.

Agenda 2030 och de 17 globala målen för hållbar utveckling.

-En global handlingsplan för en omställning till hållbar utveckling-

I september 2015 antog FN:s medlemsländer Agenda 2030 för hållbar utveckling, en handlingsplan som visar hur världens länder ska arbeta för en fredlig, rättvis och jämlik värld inom planetens gränser till år 2030. Åtagandet gäller alla länder, oavsett inkomst- och utvecklingsnivå, varje land måste ta ställning till vilka åtgärder som ska vidtas utifrån sina förutsättningar. Arbetet ska riktas mot att stödja människor som lever i fattigdom och utsatta situationer. Agendan ska säkra alla individers politiska, medborgerliga, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

Agendan består av fyra beståndsdelar; Den politiska deklARATIONEN, 17 mål och 169 delmål, medel för genomförande samt ett ramverk för översyn och uppföljning.

Sveriges genomförande av Agenda 2030 innebär en successiv omställning till ett modernt och hållbart välfärdssamhälle som bidrar till att uppnå en hållbar utveckling globalt.

Agenda 2030 delegationen som har haft regeringens uppdrag att stödja och stimulera Sveriges genomförande framhåller två aspekter som är speciellt viktiga i arbetet. Det behöver finnas medvetenhet, kunskap och vilja hos ledningen och agendan bör integreras i den ordinarie verksamheten. Arbetet med de globala hållbarhetsmålen ska inte vara ett sidoprojekt, därför integreras Agenda 2030 arbetet i livskvalitetsprogrammet för Tomelilla. Ambitioner, värderingar och agerande är avgörande för vilka prioriteringar som görs.

Utmaningarna för en hållbar framtid hänger samman och måste lösas gemensamt. Målen och delmålen är integrerade och odelbara, vilket ställer stora krav på samverkan mellan olika verksamheter och aktörer.

Genomförande av Tomelillas livskvalitetsprogram och Agenda 2030 kräver ansvar, handlingskraft, samarbete och mod att prioritera. Vi har ett ansvar och en roll att lösa utmaningarna.

Barnkonventionen

FN:s konvention om barnets rättigheter (förkortas barnkonventionen) antogs av FN:s generalförsamling 1989 och Sverige anslöt sig till den 1990. Konventionen omfattar 54 artiklar som alla är lika viktiga och tillsammans utgör de en helhet. Det är artiklarna 1–42 (s.k. sakartiklar) som ska gälla som svensk lag. Fyra av artiklarna speglar barnkonventionens huvudprinciper (kortfattad version):

Artikel 2 - Alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras.

Artikel 3 - Vid alla åtgärder som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa.

Artikel 6 - Alla barn har rätt till liv, utveckling och överlevnad.

Artikel 12 - Varje barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet.

Barnets åsikt ska beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad.

Barnkonventionen är kopplat till barn och ungdomars livskvalitet och inom förvaltningen ska alla verka för att barnkonventionen följs i planer och beslut. Detta för att barns och ungdomars rättigheter ska lyftas fram och stärkas i både politiska beslut samt förvaltningens arbete.

Diskriminering och jämställdhet

Arbetet mot diskriminering och ökad jämställdhet sker genom diskrimineringslagens arbete med aktiva åtgärder. Dessa finns uppställda för att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter oavsett diskrimineringsgrund (kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder). Arbetet med aktiva åtgärder omfattar fem område;

- Arbetsförhållande
- Löner och anställningsvillkor
- Rekrytering och befordran
- Kompetensutveckling och utbildning
- Möjlighet att förena arbete och föräldraskap
- Särskilda uppgifter

Arbetet med dessa aktiva åtgärder är inkluderat i förvaltningens arbete med systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM) och sker därigenom löpande i det dagliga arbetsmiljöarbetet.

Delaktighet i samhället

En långsiktig samhällsutveckling grundar sig i delaktighet och inflytande. Demokrati är en viktig grund för att skapa möjligheter och förtroende till utveckling och förändring.

En av Tomelillas stora utmaningar är att skapa förutsättningar för att delta i samhället på lika villkor, att minska utanförskapet och öka delaktigheten. Vi ska sträva efter att fler ska komma i egen försörjning, vi ska skapa utrymme för alla och vi ska stötta, uppmuntra och skapa förutsättningar för företag och andra innovatörer.

Viktiga styrdokument

Det finns inga formella lagkrav på styrdokument för folkhälsa eller miljö. Programmet innehåller inga mål, utan pekar ut riktning kopplat till vart vi vill. De lagkrav som finns att förhålla sig till inom miljö och folkhälsa tillgodoses genom de lagstiftade planer och dokument som finns under programmets paraply.

Förutom de lagar samt nationella och regionala dokument som finns är livskvalitetsprogrammet kopplat till många av de beslutade styrdokument som finns för Tomelilla kommun. Tanken är att programmet i den mån det är möjligt ska ersätta vissa styrdokument. Dokument som ska revideras utvärderas för att se om det behöver revideras eller om de införlivas i livskvalitetsprogrammet.

Det finns utöver frivilliga dokument vissa lagstiftade planer och dokument som en kommun måste ta fram. Följande styrdokument innehåller lagkrav som är kopplade till detta dokument:

- Avfallsplan mål och strategier för Simrishamns och Tomelillas kommuner
- Renhållningsordning
- Biblioteksplan för Tomelilla
- Plan för krisledning inom Tomelilla kommun – vid störningar eller extraordinära händelser
- Energi- och klimatplan för Tomelilla kommun

- Bostadsförsörjningsstrategi Tomelilla kommun
- Riktlinjer för lika rättigheter och möjligheter
- Översiktsplan

Viljeinriktningar, förbättringar och prioriteringar

Viljeinriktningarna kopplas till ett antal fokusområden som vi vill förbättra (Vi vill därför) och prioriteringar (Så här gör vi).

Viljeinriktningarna är kopplade till vårt förhållningssätt i arbetet med att uppnå intentionerna med programmet. Vi vill vara modiga, öppna, aktiva och nyfikna i vårt arbete med livskvalitet och hållbar utveckling. Tillsammans identifierar vi utmaningar och prioriterar område vi vill förbättra, **”vi vill därför”**. För varje prioritering finns ett antal förbättringsområden, **”så här gör vi”**, dessa kan vara speciella initiativ som kan syfta till att öka satsningar, skapar förutsättningar och minska konsekvenser.

Programmet pekar inte ut konkreta åtgärder och aktiviteter, detta ansvarar respektive nämnd och verksamhet inom sitt område för att lyfta fram. Alla är en del av pusslet för att uppnå en hållbar utveckling och ingen ska lämnas utanför i arbetet.

**INGEN SKA
LÄMNAS
UTANFÖR**

Vi vill vara modiga

Mod – Våga, djärvhet, tapperhet, kurage

Att övervinna osäkerheten för att göra det som behöver göras, att fatta modiga beslut och övervinna rädslan för att förlora prestige. Mod stärker självkänslan och övervinner rädslan.

Mod krävs för att skapa en hållbar utveckling och livskvalitet, för att kunna se bortom dagens behov och arbeta långsiktigt med både samhällets- och individens utveckling.

Vi vill därför:

- arbeta för innovation och utveckling
- våga lyckas och misslyckas, samt prova nya innovativa vägar.
- minska vår klimatpåverkan och vårt ekologiska fotavtryck

Så här gör vi

Arbeta för innovation och utveckling

I Tomelilla ska det vara enkelt att vara en del av lösningen, vi nyttjar och tar tillvara på de engagemang som finns runt omkring oss. Fler ska komma i arbete och få en meningsfull sysselsättning, alla ska känna en gemenskap och ett ansvar för samhällsutvecklingen.

- Vi uppmuntra till att fler vågar förverkliga sina idéer, med särskilt fokus på hållbar utveckling.
- Vi främjar klimatsmarta och klimatanpassade alternativ för en hållbar samhällsutveckling.
- Vi ser helheten i matkulturen och stöttar utveckling i hela kedjan.

Våga lyckas och misslyckas genom att prova nya innovativa vägar

- Vi tillvaratar goda idéer genom att främja insyn, dialog och öppenhet i våra verksamheter
- Vi firar goda exempel och människor som inspirerar och bidrar till långsiktigt hållbar utveckling

Minska vår klimatpåverkan och vårt ekologiska fotavtryck

I Tomelilla är vi medvetna om vår påverkan på miljö och klimat, vi agerar för att minska vår miljöbelastning. Den långsiktiga hållbara utvecklingen är i fokus och vi arbetar för att förändra beteenden, så att de val vi gör inte påverkar miljö och människa negativt.

- Vi fasar ut fossila bränslen och ökar energieffektiviseringen
- Vi väljer varor och tjänster som är miljömässigt och etiskt hållbara
- Vi förändrar vår konsumtion och etablerar beteende som förebygger avfall

Vi vill vara aktiva

Aktiv – Sysselsatt, fysiskt aktiv, energisk, handlingskraftig

Sysselsättning är en förutsättning för ett aktivt deltagande i samhället. Vi underlättar för samverkansytor mellan samhällsaktörer och privata aktörer för att öka möjligheter till arbete.

Fysiskt och psykiskt välbefinnande ger ett välmående samhälle. Vi erbjuder och skapar förutsättningar för livslång aktivitet genom jämlik hälsa, god fysisk miljö samt tillgängliga natur- och kulturmiljöer. Den sociala hållbarheten, att vara aktiv och delaktig i kultur- och samhällsliv minskar känslan av utanförskap, otrygghet och ensamhet.

Vi vill därför:

- fokusera på barn och ungas perspektiv
- inspirera till ett hälsosamt och fysiskt aktivt liv
- främja initiativ som är inkluderande och stärker individen.

Så här gör vi

Fokusera på barn och ungas perspektiv

Barn- och ungdomar i Tomelilla respekteras och behandlas utifrån sina rättigheter, vi ska lyssna och se till deras behov. Att växa upp ska vara tryggt, ge goda möjligheter och förutsättningar för vuxenlivet.

- Vi satsar på tidiga insatser för att ge en god uppväxt med goda kunskaper som en grund för ett bra liv som vuxen.
- Vi lyfter fram barn- och ungas röst genom att lyssna, tillvarata och kommunicera på ett anpassat sätt.
- Vi minskar konsekvenserna av social och ekonomisk utsatthet i barns uppväxt genom anpassade arbetssätt och insatser.

Inspirera till ett hälsosamt och fysiskt aktivt liv

Ett hälsosamt och sunt liv är förutsättningar för livskvalitet, i Tomelilla ska vi erbjuda förutsättningar för sunda beteende och vanor. Vi ska ha mångfunktionella mötesplatser för ökad rörelse och förebyggande av ensamhet hos både barn och vuxna.

- Vi stöttar frivilliga och främjar initiativ som bidrar till ökat hälsosamt och aktivt liv, både inom kultur- och föreningsliv.
- Vi möjliggör mötesplatser både fysiska och digitala, för aktiviteter som är attraktiva för invånare och besökare.
- Vi främjar mobilitetslösningar med ett hållbart resande och förändrat beteende i fokus.

Främja initiativ som är inkluderande och stärker individen och samhället.

Möjligheten att delta och vara en del av samhällsutvecklingen är en självklar del. Sysselsättning och delaktighet är viktigt både för samhällets och individens utveckling.

- Vi erbjuder meningsfull sysselsättning.
- Vi skapar lika möjligheter för alla och är inkluderande genom att ta bort både fysiska och kommunikativa hinder.
- Vi ger förutsättningar för jämställda utbildningar, arbetsplatser och fritidsaktiviteter.
- Vi vill främja lösningar som bidrar till ett hållbart arbetsliv utifrån individuella förutsättningar och personliga behov.

Vi vill vara öppna

Öppna – Välkomnande, uppriktiga, generösa och delande

Genom att vara öppna med information och kunskap ökar möjligheten för inkludering och medskapande i vår hållbara utveckling. Vi förmedlar kunskap om våra val och vilken påverkan det har på miljön runt oss och för de framtida generationerna. Med öppenhet och delaktighet värnar vi demokratin. Vi ser vårt omland och arbetar för ett landskap där naturvärdena bevaras och förstärks, ett öppet och levande landskap ger förutsättningar för ett gott liv.

Vi vill därför;

- Vara lyhörda och dela med oss
- Erbjuder trygga och säkra miljöer
- Bevara och utveckla landskap för hållbara ekosystem

Så här gör vi;

Vara lyhörda och dela med oss

Vi erbjuder en väg in för att ge snabb service och återkoppling. Vi ska arbeta för att vara en innovativ kommun med hög servicenivå. Invånarnas livskvalitet ska vara i fokus och vi ska göra det enklare för dem som bor i, verkar i eller besöker oss. De som använder våra tjänster avgör vad som är god service, vår roll är att förstå behoven.

- Vi har en hög servicenivå och gör det enkelt för de som bor eller verkar i samt besöker kommunen och dess verksamheter.
- Vi välkomnar erfarenhet och kunskap som utvecklar och utmanar oss i arbetet för en hållbar utveckling.

Erbjuder trygga och säkra miljöer

Trygghet, gemenskap och möjligheten att klara sig själv är viktigt. Vi anpassar och förändrar strukturer för att öka trygghet och erbjuda säkra miljöer. Allt för att sätta individens behov och förutsättningar i centrum, målet är möjligheten att klara sin vardag själv.

- Vi lyfter in ”mjuka värden” i den kommunala planeringen och har en aktiv dialog för att möta behovet.
- Vi ger förutsättningar att skapa livskvalitet utifrån invånarens egna resurser och förmåga.
- Vi verkar för ett trygghetsskapande samhälle, utan hot och våld.

Bevara och utveckla landskap för hållbara ekosystem

Vi har ett ansvar att skydda och värna de miljöer som bidrar till ekosystemtjänster och biologisk mångfald. Samhällsplaneringen ska förebygga buller och föroreningar i luft, mark och vatten, samtidigt som klimatförändringarna ska beaktas i samhällsutvecklingen.

- Vi skyddar och skapar natur- och vattentjänster som utgör höga natur- och rekreationsvärde för invånare och besökare.
- Vi bidrar till och värnar utveckling som ger hög biologisk mångfald.
- Vid exploatering där natur- och rekreationsvärden försvinner eller reduceras kompenseras dessa genom ekologisk kompensation.

Vi vill vara nyfikna

Nyfiken – Engagerad, intresserad, angelägen

Vi är intresserade och förhåller oss till tidigare erfarenheter och världen runt oss. Med omvärldsbevakning och ”örat mot marken” agerar vi och deltar i sammanhang.

Genom ekonomiskt engagemang utnyttjar vi de möjligheter och resurser vi har för en hållbar utveckling.

Vi vill därför;

- Samverka och utvecklas med andra aktörer
- Lyssna och samtala i dialog
- Låta ekonomin skapa mer värde

Så här gör vi;

Samverka och utvecklas med andra aktörer

Tillsammans med andra kan vi växla upp arbetet och få bättre resultat. I samverkan når vi långsiktiga hållbara resultat för att kunna möta framtidens utmaningar. Med varandra avser vi här kommunerna i sydöstra Skåne, ett viktigt samverkans arbete för att uppnå en gemensam hållbar utveckling.

- Vi använder varandras tillgångar som en gemensam resurs och skapar tillsammans hållbar utveckling, attraktivitet och tillväxt för hela Skåne.
- Vi är medvetna om omvärldsfaktorer och megatrender som påverkar oss och bidrar till utveckling.
- Vi skapar ett klimat och förutsättningar som ger möjligheter för innovation, kreativitet och entreprenörskap

Lyssna och samtala i dialog

Genom att skapa plattformar och forum för mänskliga möten och genom kontakt med andra, får vi respekt och förståelse. Att minska ensamhet och skapa möjlighet att delta i sociala sammanhang ökar samhörigheten och gör oss mer välmående.

- Vi främjar initiativ som ökar mänsklig närvaro, minskar ensamhet och skapar trygghet i det offentliga rummet.
- Vi använder de mötesplatser som finns, både fysiska och digitala för dialog och samtal.
- Vi utvecklar dialog och möte utifrån behov och efterfrågan, med fokus på större tillgänglighet för individen.

Låta ekonomin skapa mer värde

Med medvetna och hållbara val kan vi göra stor skillnad, vi låter våra ekonomiska resurser skapa mer värde för att uppnå en hållbar utveckling.

Vi arbetar i mellanrummen och delar resurser, samtidigt som vi förändrar beteende och hushålla med våra tillgångar.

- Vi ställer tydliga hållbarhetskrav på varor och tjänster vid upphandling.
- Vi arbetar för ökad andel delningstjänster med cirkulär ekonomi i fokus.
- Vi planerar långsiktigt och hållbart vid investeringar och satsningar.

Ansvar

Resan med livskvalitetsarbetet har bara påbörjats, ny kunskap och nya förhållningssätt gör att förutsättningarna kommer att förändras. Arbetet måste därför vara levande och anpassas för att alltid vara aktuellt.

Levande arbete

Förvaltning och politiska nämnder ansvarar för att inom sina uppdrag ta hänsyn till livskvalitetsprogrammet i målprocessen, verksamhetsplaneringen samt uppföljning av mål och resultat. Viljeinriktningar och prioriteringar ska beaktas i beslutsunderlag, skrivelser samt andra strategiska dokument och projekt.

Ambitionen är att arbeta gemensamt för att uppfylla livskvalitetsprogrammets intentioner och vilja att arbeta med livskvalitet.

I varje utredning och skrivelse ska konsekvenser på livskvalitetsprogrammet utifrån barnperspektivet, ekonomiska konsekvenser och miljöperspektivet beaktas och redovisas.

Levande dialog

Genom dialog och samtal med invånare, företag och besökare ska vi arbeta för att uppnå livskvalitet, vi vill dela med oss av vårt arbete och bjuder in andra att delta. Projekt, resultat och uppföljningar ska finnas öppet för alla att ta del av.

Genom att presentera nyckeltal kopplade till programmet följer vi upp om vi är på rätt väg och var våra utmaningar ligger. Nyckeltal tas fram från bland annat jämförelsetjänsten Kolada.

Åtgärder ska koncentreras där de största behoven finns.

Programmet återrapporteras till kommunfullmäktige årligen och aktualiseras varje mandatperiod.

Kommunledningskontoret och utvecklingsavdelningen ansvarar för livskvalitetsprogrammet som helhet samt återrapportering av nyckeltal.